

Afrykański pomór świń

Informacja o sytuacji epizootycznej, zagrożeniu rozprzestrzelenia się choroby oraz zasadach bioasekuracji

Afrykański pomór świń jest nieuleczalną, wysoce zakaźną i zaraźliwą, wirusową chorobą świń domowych wszystkich ras oraz dzików. Pozostałe gatunki zwierząt są na zakażenie wirusem ASF niewrażliwe. Człowiek także nie jest wrażliwy na zakażenie wirusem ASF. W związku z zakazem leczenia zwierząt chorych oraz brakiem szczepionek przeciwko ASF choroba zwalczana jest wyłącznie metodami administracyjnymi, poprzez wybijanie stad zakażonych i ze strefy zapowietrzonej. Z tego powodu wystąpienie przypadków ASF jest przyczyną niezwykle poważnych strat ekonomicznych ponoszonych przez hodowców i producentów świń, ale także przez budżet państwa. Są one związane zarówno z masowymi padnięciami zwierząt, kosztami eradycji, jak i wypłatą odszkodowań, a przede wszystkim wstrzymaniem obrotu i eksportu świń, wieprzowiny, artykułów żywnościowych wyprodukowanych z mięsa wieprzowego oraz nasienia.

Występowanie, aktualna sytuacja epidemiologiczna

Sytuacja epidemiologiczna w Polsce jest dynamiczna i niekorzystna. W 2017 r. zanotowano w kraju 81 ognisk choroby u świń. Dla porównania w latach poprzednich: 2016 r.-20 ognisk, 2015 r. -1 ognisko, 2014 r.-2 ogniska. Chorobę u świń stwierdzano w województwach: podlaskim, lubelskim i mazowieckim. U dzików od 2014 r. wykryto 1267 przypadków ASF, w tym w 2017 r.- 741, a od początku 2018 r.-363. Oprócz wymienionych województw chorobę u dzików stwierdzono w województwie warmińsko-mazurskim.

Czynnik etiologiczny

Czynnikiem etiologicznym choroby jest wirus ASF, który namnaża się przede wszystkim w komórkach odpornościowych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje znaczna oporność wirusa ASF na działanie czynników środowiskowych np. temperatury czy czynników chemicznych. Przykładowo w mięsie mrożonym od świń zakażonych wirus przeżywa 1000 dni, w mięsie suszonym - 300 dni, w mięsie solonym 182 dni, w mięsie wędzonym 30 dni. , a w kale - 11 dni. Wirus ASF jest także odporny na wysychanie i gnicie. Na terenie Hiszpanii stwierdzono obecność zakaźnego wirusa w zagrodach, w których wybito zwierzęta 4 miesiące wcześniej, w gnijących zwłokach pozostawionych w temperaturze pokojowej zachował on żywotność przez 18 tygodni. W niskiej temperaturze wirus ASF jest żywotny i zjadliwy przez kilka miesięcy, ciepło natomiast niszczy go relatywnie szybko: w temperaturze 55°C ginie po 45 min., a w temperaturze 60°C po 20-30 minutach.

Patogeneza i objawy kliniczne

Najczęstszą bramą wejścia zarazka do organizmu jest przewód pokarmowy, zakażenie może nastąpić także przez drogi oddechowe, uszkodzoną skórę, przez odbył lub zakażone nasienie.

Rozróżnia się postać nadostrą (charakteryzują ją nagłe padnięcia, bez objawów towarzyszących), postać ostrą, podostrą, przewlekłą oraz utajoną.

Najczęściej obserwowane objawy kliniczne ujawniają się dopiero 6 -10 dni po zakażeniu ASFV. Objawy kliniczne i przebieg choroby zależą od tego, jakie narządy uległy uszkodzeniu. Najbardziej dramatyczne objawy kliniczne i zmiany sekcyjne towarzyszą ostremu przebiegowi infekcji. Pierwszym i jedynym objawem klinicznym choroby jest wzrost wewnętrznej ciepłoty ciała do 41 - 42°C, któremu jednak nie towarzyszą inne symptomy. Gorączkujące świnie mają na ogół zachowany apetyt, poruszają się normalnie i tylko niektóre wykazują objawy podniecenia lub dużo leżą. Stan taki utrzymuje się przez 3-4 dni, tj. do momentu spadku wewnętrznej ciepłoty ciała poniżej normy, który ma miejsce zwykle 24 godziny przed śmiercią. Wtedy pojawiają się inne objawy kliniczne, które ulegają szybkiemu nasileniu i powodują śmierć zwierząt. Do najczęściej spotykanych objawów klinicznych, które powstają po spadku gorączki i poprzedzają śmierć zwierząt chorych, należą: sinica skóry uszu, brzucha i boków ciała, drobne, lecz liczne wybroczyny w skórze, duszność, pienisty i niejednokrotnie krwisty wypływ z nosa, zapalenie spojówek i wypływ z worka spojówkowego, biegunka, często z domieszką krwi, wymioty. U niektórych świń zakażonych sztucznie obserwowano objawy nerwowe. Maciory prośne z reguły ronią. Błony płodowe i skóra płodów wykazują często wybroczyny i wylewy krwawe. Wskaźnik zachorowalności i śmiertelności sięga do 100% zwierząt.

Zwalczanie

Dotychczas nie opracowano szczepionki przeciw ASF. Aktualnie zwalczanie choroby odbywa się wyłącznie metodami administracyjnymi poprzez wybijanie zwierząt chorych oraz znajdujących się w strefie zapowietrzonych.

Zwalczanie ASF polega w pierwszej kolejności na uniemożliwieniu wprowadzenia wirusa ASF na obszary wolne od tej choroby. Wprowadzenie ASFV jest możliwe poprzez:

1. nielegalny obrót zwierzętami,
2. przewożenie (przemyt) żywności z terenów, gdzie ASF występuje,
3. skarmianie świń resztkami (małe stada);
4. środki transportu;
5. migrację dzików, które są rezerwuarem wirusa ASF.

W przypadku przedostania się wirusa ASF na obszar wolny, najważniejszym jest niedopuszczenie do zawleczenia wirusa do stada świń. Za ochronę stada przed ASFV odpowiada właściciel gospodarstwa.

Niezwykle istotne jest zahamowanie szerzenia się choroby wśród dzików, które są rezerwuarem wirusa ASF. Zwłoki padłych dzików mogą stanowić źródło zakażenia dla innych zwierząt nawet do 4 miesięcy, dlatego należy je usuwać ze środowiska.

Fakt znalezienia zwłok dzika należy zgłaszać organom Inspekcji Weterynaryjnej lub lekarzom weterynarii wolnej praktyki.

Zasady bioasekuracji w gospodarstwach utrzymujących świnie.

Zostały zawarte w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 lutego 2018 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń, którym wszystkim właścicielom świń nakazuje się:

1. karmienie świń paszą zabezpieczoną przed dostępem zwierząt wolno żyjących,
2. prowadzenie rejestru środków transportu do przewozu świń wjeżdżających na teren gospodarstwa oraz rejestru wejść osób do pomieszczeń, w których są utrzymywane świnie,
3. zabezpieczenie budynku, w którym są utrzymywane świnie, przed dostępem zwierząt wolnożyjących oraz domowych,
4. utrzymywanie świń w odrębnych, zamkniętych pomieszczeniach, w których są utrzymywane tylko świnie, mających oddzielne wejścia oraz niemających bezpośredniego przejścia do innych pomieszczeń, w których są utrzymywane inne zwierzęta kopytne,
5. wykonywanie czynności związanych z obsługą świń wyłącznie przez osoby, które wykonują te czynności tylko w danym gospodarstwie,
6. stosowanie przez osoby wykonujące czynności związane z obsługą świń, przed rozpoczęciem tych czynności, środków higieny niezbędnych do ograniczenia ryzyka szerzenia się ASF, w tym mycie i odkażanie rąk oraz czyszczenie i odkażanie obuwia,
7. bieżące czyszczenie i odkażanie narzędzi oraz sprzętu, wykorzystywanych do obsługi świń,
8. używanie przez osoby wykonujące czynności związane z obsługą świń odzieży ochronnej oraz obuwia ochronnego przeznaczonego wyłącznie do wykonywania tych czynności,
9. wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wejściem do pomieszczeń, w których są utrzymywane świnie i wyjściami z tych pomieszczeń, przy czym szerokość maty nie może być mniejsza, niż szerokość wejścia lub wyjścia, a długość- nie mniejsza niż 1 metr, a także stałe utrzymanie tych mat w stanie zapewniającym utrzymanie skuteczności działania środka dezynfekcyjnego,
10. sporządzenie przez posiadaczy świń spisu tych zwierząt, z podziałem na prosięta, warchlaki, tuczniaki, lochy, loszki, knury, knurki oraz bieżące aktualizowanie tego spisu,
11. w przypadku utrzymywania świń w systemie otwartym, zabezpieczenie wybiegu dla świń podwójnym ogrodzeniem o wysokości co najmniej 1,5 metra, związanym na stałe z podłożem.

Zabrania się:

1. wnoszenia i wwożenia na teren gospodarstwa tusz dzików, zwłok, części i produktów ubocznych pochodzących od dzików,

2. wykonywania czynności związanych z obsługą świń przez osoby, które w ciągu ostatnich 72 godzin uczestniczyły w polowaniu na zwierzęta łowne lub odłowie takich zwierząt .

Jeżeli hodowca stwierdza objawy choroby, zwiększoną liczbę padnięć świń, natychmiast powinien zawiadomić powiatowego lekarza weterynarii, bezpośrednio lub za pośrednictwem swojego lekarza, wójta lub burmistrza.

Należy podkreślić, że właściciele, spełniający warunki weterynaryjne, w tym z zakresu identyfikacji i rejestracji zwierząt, w przypadku stwierdzenia ASF i likwidacji stada otrzymują pełne odszkodowanie z budżetu państwa.

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Wąbrzeźnie
Wojciech Choroszkiewicz

Powiatowy Lekarz Weterynarii

Wojciech Choroszkiewicz